

Марчук К.А. Один із секретів літературної обдарованості Григора Тютюнника / Актуальні проблеми особистісного зростання: Збірник наук. праць Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих вчених / Ред.кол. Л.П.Журавльова, Л.О. Котлова, К.А. Марчук / М-во освіти і науки України, ЖДУ імені І.Франка. – Житомир, Вд-во ЖДУ імені Івана Франка, 2019. – С.272 – 274.

Один із секретів літературної обдарованості Григора Тютюнника

Катерина Марчук,
канд.філол.наук,
доцент кафедри психології розвитку
та консультування
Житомирський державний
університет імені Івана Франка,
м. Житомир

Творчість та біографія Григора Тютюнника системно та спорадично знаходять своє відображення у працях українських літературознавців О. Неживого, Н. Зборовської, П. Засенка,, Р. Мовчан, В. Даниленка, А. Шевченка, В. Агеєвої, І. Дзюби, І. Захарчука, В. Шевчука, Л. Мороз, О. Сизоненка, Л. Тарнашинської, В. Марка, Г. Клочека та ін. Однак і досі залишається відкритим питання формування Григора Тютюнника як творчої особистості, актуальними і нерозгаданими – секрети його літературної обдарованості. У пропонованій науковій розвідці означено вплив референтного оточення на формування літературної обдарованості письменника, серед якого якісно вирізняється його старший брат – теж відомий письменник – Григорій Тютюнник.

Численні дослідження життєпису Григора Тютюнника переконливо свідчать про факт наявності у нього загальної обдарованості, яка знайшла вираження у гострій пам'яті, чіпкій увазі, розвинутій уяві, а ще потужній цілеспрямованості та наполегливості, навіть упертості, працелюбності та постійній роботі над собою. Петро Засенко у передмові до книги творів

письменника дає йому таку характеристику: «Мав феноменальну пам'ять, особливо зорову. Після вечора, проведеного в товаристві, міг відтворити у словах і жестах детальний портрет і поведінку кожного з присутніх. При цьому в зібраннях і сам брав найактивнішу участь. Вражало – передаючи пізніше кимось мовлену фразу чи слово, в пам'яті беріг точний вираз очей того, хто говорив, його позу, міміку. Володіючи таким вродженим артистизмом, «грав» своїх майбутніх героїв, перевтілювався в них, перевіряв на людях усе, що лягало на папір чи мало лягти» [1, с. 3]. Таким чином витворилася особлива, не схожа ні з чією манера роботи над твором: «Новели й оповідання й справді народжувалися в Тютюнника по-особливому: спочатку виникали в уяві чи, радше, у спогляданні реалій життя, а потім «програвалися» на слух на людях – як правило, в ролях, майстерно, артистично. Так подати слухачам ту чи іншу житейську історію, ситуацію, характер міг лише Григорій Тютюнник – артистичний, мембранно-чутливий на читацьку реакцію» [2, с. 12].

Однак, поряд із загальною обдарованістю у формуванні спеціальної – літературної обдарованості, важливу роль відіграла наявність сприятливого соціального середовища. Тут варто зазначити, що найважливішою постаттю у формуванні Григора Тютюнника як особистості та становленні його як письменника відіграв, безперечно, його старший на одинадцять років брат по батькові – Григорій Тютюнник – теж письменник, автор відомого роману «Вир». Брати Тютюнники по-справжньому познайомились у той час, коли обидва вже мали за плечима чималий життєвий досвід. Проте досвід письменницький у них був різний. У час, коли брати почали активно спілкуватися, Григорій уже мав за плечима ґрунтовну освіту, був знаним письменником, компетентним у всіх тонкощах художнього писання, адже довгий час працював літературним редактором. Тож закономірно, що саме він став для молодого письменника-початківця – Григора Тютюнника, першим читачем, і редактором, і критиком. Причому критиком досить суворим і непоступливим. Керуючись благою метою, старший брат не шкодував сторінок у численних листах, щоб спрямувати творчий потенціал Григора у правильне

русло. Його поради та критичні зауваження стали фундаментальною літературною школою для молодого письменника.

Наведемо для прикладу бодай один уривок із листа, аби проілюструвати вищесказане: «Тепер відносно твого оповідання... Я прочитав його кілька разів і хочу поділитися з тобою своїми враженнями... Перше. Ти не маєш чіткого уявлення, як будувати оповідання. У цьому відношенні раджу познайомитись із теорією літератури (підручник проф. Тимофєєва), уважно прочитати яке-небудь оповідання Чехова. Твоє оповідання побудоване на враженнях, які тебе схвилювали, ти їх пережив, і вони заставили тебе сісти і написати про них. Це – добре. Добре, що ти береш факти з життя. Мушу сказати, що в тебе є багато даних, які свідчать про те, що ти можеш писати і з тебе будуть люди. Але ти сам знаєш, що письменником можна стати тоді, коли ти без цього не зможеш жити, не зможеш уявити собі життя, коли писати про людей, природу... стане щоденною потребою, твоїм «злим генієм», диханням, твоєю сутністю, життям. Література – це не спорт, не розвага... Отже, ти будуєш своє оповідання на враженнях. Це добре. Ти можеш подати кількома штрихами обстановку, в якій діє герой, в тебе добре виходять діалоги, розмови; сам того не розуміючи, ти чудесно вирисовуєш образи (а це дуже важливо, і не кожен це може навіть з маститих літераторів). Але головний твій недолік – це ще невміння користуватися словом. А слова, брате, – це алмази, з яких будуються красиві речі. Слово у тебе неточне і часто «не до шмиги», як кажуть, не до місця. Я ці місця підкреслив» [1, с. 364].

Текст цього листа разом із аналізом творів письменника доводять потужний вплив братової думки на формування творчої манери, індивідуального стилю письменника. Він зробив вагому роботу над помилками, враховуючи усі зауваження. Так, характерною особливістю творчої майстерні Тютюнника став пошук потрібних слів, які б були «до шмиги», тобто лаконічно і точно передавали думку, розкривали образ, уписувалися в контекст. Письменник тижнями шукав потрібне слово, блукав вулицями, сидів за письмовим столом і думав, підставляв, приміряв, а коли знаходив – почувався

справді щасливим. Григорій Тютюнник свідомо чи несвідомо справив на брата «правильний» вплив – він рівномірно розподілив похвалу і конструктивні критичні зауваження, які, працюючи суміжно, «не ламали» молоді творчої натури, однак розбивали вщент рожеві окуляри геніальності, які часто з'являються у молодих митців. Крім того, старший брат забезпечив Григору літературне спілкування, яке в кінцевому результаті вплинуло на його світобачення, сформувало основні літературні орієнтири. Врешті, власним прикладом жертвовності, самодисциплінованості в роботі, критичним поглядом на літературний процес та суспільно-політичне життя, сміливістю в поглядах та вчинках Григорій Тютюнник виховав у молодшому братові самобутнього, неповторного письменника свого часу, чутливого до найменших суспільних порухів, психолога-людинознавця, який усе життя досліджував себе самого та інших, накладаючи рафіновані трафарети на персонажів своїх творів.

Література:

1. Вибрані твори: Навчальний посібник / Упорядкув., передм., прим. П. Засенка. – К.: Грамота, 2006. – 400 с.
2. Григір Тютюнник: «З любові й муки народжується письменник...» : біобібліогр. нарис / авт. нарису Л. Б. Тарнашинська ; бібліограф-упоряд. Г. І. Гамалій ; наук. ред. В. О. Кононенко ; М-во культури і туризму України, ДЗ «Національна парламентська бібліотека України». – К., 2011. – 136 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; вип. 12).
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.